

De to Forfattere, Sognepræsten og Borgmesteren, har Ære af deres Værk. Regulativet kunde fuldt ud opfylde sit Formaal, at tilvejebringe „Orden, Reenlighed og Fred“ paa Kirkegaarden. Af særlig Værdi er Bestemmelserne om Indførelse af en Kirkegaardsprotokol og Anbringelse af Gravpæle.

Den gamle Kirkegaard afløstes i 1857 af en ny, anlagt tæt ved, ud til Jernbanevej, og da man i 1869 brød Klosterkirken ned og erstattede den med den nuværende Sognekirke, der ligger vinkelret paa den gamles Plan, blev den omliggende Kirkegaard ødelagt. En Part af den, saaledes det meste af „Urtegaarden“, henligger nu som grønne Plæner, hvori enkelte Gravsten endnu staar tilbage som de sidste Minder om den gamle Begravelsesplads, hvor Byens Borgere gennem 600 Aar er blevet jordfæstede.

* * *

Vore Kirkegaardes Stilling i administrativ Henseende.

Af Overlæge, Dr. med. Knud Secher.

I „Vore Kirkegaarde“ Januar 1930 har Pastor *P. Severinsen* skrevet en Artikel om private Begravelsespladser, der opfordrer til nogle Bemærkninger. Dette er saa meget mere fristende for mig, fordi jeg gennem Forhandling med Menighedsraad Landet over har faaet et ganske bestemt Indtryk af, hvor fejlagtig de administrative Forhold for Kirkegaardene ligger, takket være Kirkelovene.

Pastor Severinsen plæderer for Tilladelse til private Begravelser, navnlig „Markbegravelser“, ud fra den Betragtning, at Gravfreden ikke eksisterer paa Kirkegaardene, hvor de dodes Levninger parteres, naar Kisterne brækkes op, „vore Kirkegaarde er i den Henseende endnu saa skandaløst organiserede, at de ikke har nogen Ret til i Sømmelighedens Navn at kritisere de andre Begravelsespladser“.

Pastor Severinsen har Ret i sin Kritik. Begravelser under Kirkens Beskyttelse har aldrig repræsenteret „Gravfred“, og hvad der sker paa Kirkegaardene er ikke godt. Men det er ganske haabløst at ville tænke paa fri Begravelse paa Marker og i Skov. Sundhedsautoriteterne vil lægge sig imellem. De Krav, der stilles til Kirkegaardsjord, vil blive stillet i ethvert Tilfælde; paa Forhaand maa Tanken afvises.

Der er kun to Veje at gaa for at faa gennemført den Gravfred, der burde være alles Ret, nemlig en virkelig Fredning af Graven, saaledes som Jøderne kan gøre det, eller Anvendelse af Ligbrænding. Ved den sidste Begravelsesform kan Anbringelsen af Asken gives fri paa privat Grund, her stilles ingen Fordringer til Jordens Art, Afstande fra Brønde, Grundvandets Højde m. m. Udelukkende gennem Urnenedsættelse kan de private Begravelsespladser, som Pastor Severinsen efterlyser, faa en virkelig Udbredelse.

En Gennemførelse af den antydede Gravfred maa ske gennem Kirkegaardenes Administration. Den er næsten overalt lagt i Hænderne paa Menighedsraadene. Man maa ved en Kritik af dette Forhold dele Problemet i to Dele: Landet og Byerne.

For Landsbykirkegaardene er den nuværende Ordning ganske naturlig, fordi man her har virkelige Kirkegaarde omkring Kirkerne. Der er her ikke de Problemer angaaende Byplaner, Pladsmangel m. m., der vanskeliggør Forholdene i Byerne. Man staar paa Landet af Hensyn til Pladsen ikke overfor en ganske uløselig Opgave at

skabe virkelig Gravfred enten gennem fuld Fredning af Graven eller gennem en lang Turnus. Der vil sikkert gaa mange Aar, før Landbefolkningen i større Udstrækning vil bruge Ligbrænding. Den nuværende Kirkegaardsturnus kan dog nok stimulere i den Retning.

I Byerne ligger Forholdene ganske anderledes. Saa godt som ingen Steder har vi „Kirkegaarde“, vi har Begravelsespladser ude i Byernes Udkanter. Dette at bortskaffe de dødes Legemer er i Byerne en udpræget kommunal Opgave. Begravelsespladserne skal staa aabne for Medlemmer af alle Trosretninger (et Forhold, som ikke har praktisk Betydning paa Landet), de skal anlægges efter Byens Tarv: Forbindelser til Stedet, Gadeplaner, der skal tages Hensyn til Udvidelsesmuligheder m. m.

Det er derfor ganske urimeligt, at disse Begravelsespladser skal administreres af Forsamlinger, der er valgt ud fra religiøse og ikke administrative Synspunkter. Jeg har da ogsaa det Indtryk fra Forhandling med Medlemmer af mange Menighedsraad, at disse er enig med mig i disse Betragtninger og mener, at Raadene bør afgive Administrationen til Byerne.

Byerne har her den Interesse at skaffe Gravfred gennem Ligbrænding, og jeg tør hævde, at saafremt Byerne havde Administrationen af Begravelsesvæsenet, saa havde vi haft Krematorier i mange Byer. Jeg har set Krematorier vedtaget med alle Stemmer i et Byraad, – dette, der har Ansvar for Byens Økonomi, medens det faldt med een Stemme i Menighedsraadet.

Direktør A. Berg ved Københavns Begravelsesvæsen siger derom: . . den (Ligbrænding) er derfor af Interesse for enhver, og den fortjener Støtte af alle, som har med offentlig Økonomi at gøre, ikke mindst af dem, hvis Opgave det er at sørge for, at Fjernelsen af de døde Legemer kan ske ikke alene paa en smuk og tiltalende Maade, men ogsaa uden større Udgifter end højst nødvendigt, hverken for den enkelte eller for det offentlige.

Samtidig med, at Pastor Severinsen i stærke Udtryk laster Kirkegaardene, skriver han følgende om Ligbrænding: oven i Købet har en Mængde slaaet sig ogsaa religiøst til Ro med Destruktionsanstalten som det egentlige rigtige, idet dets Religion knytter sig til de hedenske Fantasier om Sjælens Udødelighed, hvortil i Hedenskabet netop hørte en Lære om, at det gjaldt om at komme af med Legemet.

Jeg forstaar ikke, at Pastor Severinsen i vore Dage atter vil optage Angrebet paa Ligbrænding gennem Prædikaten Hedenskab. Den Diskussion bør dog afsluttes fra Kirkens Side efter alt, hvad der er sket. For faa Uger siden overværede jeg Individet af Helsingborg-Krematoriet; den foretoges af Biskoppen i Lund i biskoppeligt Skrud og med Bispestav i Haand. – Hvor er der Plads for Hedenskab?

Jeg vil hæfte mig ved Ordet Destruktionsanstalt. Ja, det er rigtigt, at Ligbrændingsovn er en Destruktionsovn ligesom Begravelsen i Jorden er en Destruktion. Den sidste er blot saa langsom, saa hæslig, saa ufuldstændig, at den – først gennemtænkt – maa virke afskrækkende paa alle. Forbrændingen i Ovn mangler alle disse Momenter. Legemets Selvforbrænding i den hede Ovn til de Produkter, der aldrig naas fuldstændig – trods Løfter ved Graven – gennem „Destruktion“ i Jorden, har intet rædselsfuld ved sig. Ild virker altid lutrende. Jeg har set saa mange Ligbrændinger og saa mange Døde, der har været Maaneder fremme i Forraadelsen, at jeg mener mig kompetent til at bedømme dette Forhold.

Jeg vil resumere de ovenstaaende Betragtninger i følgende:

Kirkegaardene administreres naturligt paa Landet gennem Menighedsraadene som egentlige Kirkegaarde, medens de i Byerne bør administreres kommunalt.

Gravfred kan kun opnaas gennem en virkelig Fredning af Graven eller gennem Ligbrænding,

Det er saavel i Byernes som i de enkelte Borgeres Interesse, at Krematoriebygning fremmes.

Kirkelig Gravfred.

Af Sognepræst P. Severinsen.

Redaktionen har været saa venlig at give mig Lejlighed til et lille Tilsvær med det samme til det af Hr. Overlæge K. Secher ovenfor fremførte. Jeg udtaler da min Glæde over, at Overlægen stiller sig ved min Side i Kravet om ganske anderledes Fredning paa vore Kirkegaarde. Paa Landet er det overkommeligt, og i Byerne kan der gøres mere, end der bliver gjort, især da man, hvor ikke en Kirkebygning skæmmes derved, kan bruge Udvejen med at forhøje Jordsmonnet.

Jeg vil ikke pynte paa Døden og Dødens Følger i vort Legeme. Jeg har heller ikke villet bevare den Pynt, som jeg betegnede som „de hedenske Fantasier om Sjælens Udødelighed“. At disse Sjæle-Fantasier stammer fra Hedenskabet og ikke fra Kristendommen, er i al Fald vitterligt. Dermed har jeg aldeles ikke villet hefte Ukvemsord paa Ligbrændingen, men jeg vil forsvare den kristne Ulyst ved at ty til den, — ud fra de kristne Opstandelsesforventninger. Man kan ikke helt lade være med at tænke, at det havde set noget underligt ud, om Martha havde maatte svare om Lazarus: „Herre, vi har allerede brændt ham for fire Dage siden“. Med Herrens Dag for Øje kunde man jo tænke sig den samme Situation.

Saadanne Følelser vil jeg gerne beskytte, og om nogen vilde bruge et Hjørne af sin Mark til Begravelse for at være lydligere mod disse Tanker, da ser jeg ikke nogen Nødvendighed for at taarne Vanskeligheder op eller muligvis udvikle ligefremt Forbud under Henvisning til Kirkegaardenes Fortrinlighed. Sundhedsstyrelsen forlanger ikke Jordbundsprøver, hvor man begraver i Snesevis af Kreaturer paa een Gang. Saa kan der vel ogsaa være Maade med Risikoen ved at begrave et enkelt Menneskelegeme.

I al Fald skal Kirkegaardene ikke rose sig for meget, og vi føler mindre Tillid til, at de kommunale Begravelsespladsbestyrelser vil være lydøre overfor kristelige Tankegange, end til at de kirkeligt styrede vil være til at opdrage til en bedre Administration. Man kan jo ogsaa forvalte en Kirkegaard aldeles under Synspunktet Destruktionsanstalt.